

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم

این تحقیق اگر شایسته تقدیم است، به ارواح پاک همه شهدای راه‌حق و فضیلت
خصوصاً شهدای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی که شجره طیبه انقلاب اسلامی را
خلق و بارور نمودن که مادر سایه آن امکان رشد یافتیم، تقدیم می‌نمایم.

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده حقوق

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته: حقوق خصوصی

موضوع:

انعقاد بیع در حقوق ایران، انگلیس و

کنوانسیون بیع بین الملل کالا ۱۹۸۰

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر نیکبخت

۳۴۸۷/۲

استاد مشاور:

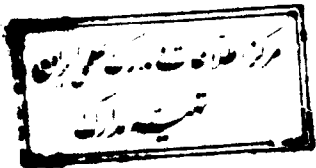
جناب آقای دکتر مهربان داراب پور

نگارش:

صیدمراد یاریجانی

تابستان ۱۳۷۷

۲۵۹۱۱

این تحقیق از حمایت علمی و مالی مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی برخوردار بوده است

سپاس و ستایش

حال که به یاری خداوند منان نگارش این تحقیق پایان یافته است. جا دارد که از استاد محترم جناب آقای دکتر نیک‌بخت که راهنمایی اینجانب را در این امر پذیرفتند و در طول تحقیق با علاقه و دقت کامل ما را از ارشادات خویش بهره‌مند و همواره راه‌گشای اینجانب بودند و استاد مشاور جناب آقای دکتر مهربان داراب‌پور با خاطر قبول مشاوره و همکاری ایشان کمال تشکر را بنمایم. همچنین از دوست گرامی جناب آقای پورسید که با راهنمایی و در اختیار گذاشتن منابع و کتب شخصی اینجانب را در این راه یاری نموده‌اند و قسمت تایپ و تکثیر مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی که کار تایپ و تکثیر این تحقیق را انجام داده‌اند، سپاسگزارم و در آخر از برادر عزیزم جناب آقای حسین یاریجانی و خانواده محترم مش که کارهای شخصی اینجانب را در طول این مدت انجام می‌داده‌اند نهایت قدردانی را می‌نمایم.

چکیده

مبحث انعقاد بیع در هر سه سیستم حقوقی مورد بحث از جایگاهی اساسی برخوردار است، که تراضی یا توافق هسته اصلی آن را تشکیل می‌دهد و عوضین در رسیدن به این توافق نقش اساسی دارند. لذا وجود اراده خصوصاً قصد انشا به عنوان یکی از عناصر مهم انعقاد در هر سه سیستم پذیرفته شده است. متنها در حقوق ایران اصل قصد درونی در حقوق انگلیس مبنا قصد ظاهری در کنوانسیون قصد باطنی تعدیل یافته پذیرفته شده است، در حقوق ایران اعلام اراده بیع باید صریح باشد در حالی که در کنوانسیون و حقوق انگلیس اعلام ضمنی نیز پذیرفته شده است. در هر سه سیستم حقوقی اعلام اراده از طریق لفظ و فعل و نوشته پذیرفته شده است. اشاره در حقوق ایران حداقل برای گروهی از معاملات کافی می‌باشد، ولی در حقوق انگلیس انعقاد عقد بیع به وسیله اشاره پذیرفته شده است و در کنوانسیون نیز در وقوع عقد به وسیله اشاره نباید تردید نمود.

همچنین در هر سه سیستم حقوقی برای انعقاد عقد اراده طرفین باید به صورت ایجاب و قبول اعلام شود و این ایجاب و قبول متقابل و موافق یکدیگر باشند تا تلاقی میان آنها به عمل آید، ایجاب باید کامل و مشخص باشد البته معنای کامل و مشخص بودن تا حدی متفاوت است خصوصاً در مورد مشخص بودن در کنوانسیون و حقوق انگلیس حدی از اغماض وجود دارد.

در حقوق انگلیس ایجاب قابل عدول است مگر به وسیله عوض حمایت شده باشد، کنوانسیون میان دو دوره قبل از نفوذ و بعد از نفوذ ایجاب تفکیک قائل شده است و احکام خاص بر هر مورد بار نموده است در حقوق ایران در این خصوص میان حقوق دانان اختلاف وجود دارد. برای انعقاد عقد قبول باید با ایجاب توالی و با آن مطابق باشد البته این که در چه مواردی قبول باید مطابق ایجاب باشد میان هر سه سیستم حقوقی اختلافاتی وجود دارد، خصوصاً در کنوانسیون به جهت طبیعت معاملات بین المللی برخی از شرایط که در حقوق

داخلی به علت وجود قوانین تکمیلی ضرورتی به ذکر آنها نمی‌باشد، توافق در آن موارد و تصریح آنها در قرارداد اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد.

در حقوق ایران از مورد معامله بعد از تراضی به عنوان مهم‌ترین رکن بیع یاد می‌شود، ولی در حقوق انگلیس نه جزء عناصر اساسی قراردادهاست و نه در قانون بیع به عنوان یکی از عناصر بیع ذکر شده است هر چند ثمن به عنوان عنصری از عناصر انعقاد از آن یاد شده است و مورد معامله به معنای اعم شامل ثمن نیز می‌شود. به هر حال این بدین معنا نیست که در حقوق انگلیس مقرراتی در این خصوص وجود ندارد، بلکه مقررات مشابه آن حقوق ایران در قانون بیع آنها پیش بینی شده است. مثلاً بیع در حقوق انگلیس نیز عین منقول است هر چند معنای آن وسیع‌تر از آن چیزی است که در حقوق ایران از آن مراد است و شامل مواردی که در حقوق ایران منافع محسوب می‌شود نیز می‌شود و کنوانسیون هم در این خصوص تحت تأثیر حقوق کاملاً را بوده است.

در حقوق ایران مبیع. در بیع عین معین و در حکم عین معین باید موجود باشد در حقوق انگلیس به طور کلی وجود موضوع برای انعقاد ضرورت ندارد. در حقوق ایران بیع باید قابل خرید و فروش باشد و بی در حقوق انگلیس مشروعیت موضوع مورد بحث قرار نگرفته است، در حقوق ایران و انگلیس مورد معامله باید مالیت داشته باشد.

در حقوق ایران، موضوع باید معلوم (یعنی جنس و وصف و مقدار بیع در آن مبهم نماند) و معین باشد حتی اگر شرایط عقد چنان باشد که در آینده بتوان فرد آن را معین کرد، نفوذ معامله دشوار است. ولی در حقوق انگلیس ذکر جنس کالا، به طور صریح یا ضمنی تعیین شدن مقدار کالا یا ضابطه‌ای جهت آن کافی است. حتی عدم توافق در موضوعات مهم چنانچه قصد ظاهری طرفین انعقاد یک قرار داد الزام آور باشد با بحث عدم انعقاد قرارداد نمی‌شود.

در حقوق انگلیس عوض در قواعد عمومی قراردادها به عنوان یکی از عناصر اساسی قرار دادهای ساده تلقی شده که تقریباً شبیه علت تعهد در حقوق فرانسه می‌باشد. این عوض منحصر به ثمن یا عوض به معنای اخص نمی‌باشد.

در حقوق ایران مفهوم علت تعهد یا علت نوعی بدین معنا وجود ندارد و از همه مهمتر به عنوان یکی از شرایط اساسی قراردادها ذکر نشده است. البته اصل همبستگی میان عوض و معوض که در حقوق انگلیس بر اساس تئوری عوض توجیه شده است. در حقوق ایران براساس ماهیت معاوضی بودن عقد و اراده مشترک طرفین توجیه می شود.

در حقوق انگلیس ثمن قابل تعیین نیز ثمن معین تلقی شده است، ولی در حقوق ایران نظر غالب میان حقوق دانان مقدار قطعی ثمن را لازم داشته و پذیرش ثمن قابل تعیین را با مشکل مواجه دانسته اند. در حقوق انگلیس و کنوانسیون حتی عدم تعیین ثمن هنگام انعقاد توسط طرفین را با پیش بینی قواعد تکمیلی با اشکال مواجه ندانسته.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
الف- هدف از انتخاب موضوع	۱
ب- روش کار و تحدید موضوع	۳
بخش اول- کلیات	۶
فصل اول- تعریف عقد بیع	۷
مبحث اول- تعریف عقد بیع در حقوق ایران	۷
گفتار اول- تملیک	۷
گفتار دوم- عین	۸
گفتار سوم- عوض	۹
مبحث دوم- تعریف عقد و بیع در حقوق انگلستان	۹
مبحث سوم- تعریف عقد بیع در کنوانسیون ۱۹۸۰	۱۰
فصل دوم- اوصاف عقد بیع	۱۲
مبحث اول- اوصاف عقد بیع در حقوق ایران	۱۲
گفتار اول- تملیکی بودن عقد بیع	۱۲
گفتار دوم- معوض بودن عقد بیع	۱۴
گفتار سوم- عین بودن مبیع	۱۵
گفتار چهارم- رضایی بودن عقد بیع	۱۵
مبحث دوم- اوصاف عقد بیع در حقوق انگلستان	۱۶
گفتار اول- تملیکی و عهدی بودن	۱۶

۱۷	گفتار دوم- معوض بودن
۱۸	گفتار سوم- غیر تشریفاتی بودن (رضایی بودن)
۱۹	گفتار چهارم- نقد بودن ثمن
۲۰	مبحث سوم- اوصاف عقد بیع در کنوانسیون بیع بین المللی ۱۹۸۰
۲۱	گفتار اول- رضایی بودن
۲۱	گفتار دوم- کالا بودن (عین منقول بودن) مبیع
۲۳	بخش دوم- تراضی در بیع
۲۴	فصل اول- وجود اراده در بیع
۲۴	مبحث اول- لزوم وجود اراده در بیع
۲۴	گفتار اول- در حقوق ایران
۲۵	گفتار دوم- در حقوق انگلیس
۲۶	گفتار سوم- در کنوانسیون
۲۷	مبحث دوم- اراده باطنی و ظاهری
۲۸	گفتار اول- در حقوق ایران
۲۹	گفتار دوم- در حقوق انگلیس
۳۰	گفتار سوم- در کنوانسیون
۳۳	فصل دوم- اعلام اراده در بیع
۳۲	مبحث اول- چگونگی اعلام اراده در بیع
۳۲	گفتار اول- در حقوق ایران
۳۴	گفتار دوم- در حقوق انگلیس
۳۵	گفتار سوم- در کنوانسیون
۳۶	مبحث دوم- وسایل اعلام اراده در بیع
۳۶	گفتار اول- لفظ

۳۶	الف- در حقوق ایران.....
۳۷	ب- در حقوق انگلیس.....
۳۷	ج- در کنوانسیون.....
۳۸	گفتار دوم- افعال.....
۳۸	الف- در حقوق ایران.....
۳۸	ب- در حقوق انگلیس.....
۳۹	ج- در کنوانسیون.....
۴۰	گفتار سوم- نوشته.....
۴۰	الف- در حقوق ایران.....
۴۱	ب- در حقوق انگلیس.....
۴۲	ج- در کنوانسیون.....
۴۲	گفتار چهارم- اشاره.....
۴۳	الف- در حقوق ایران.....
۴۳	ب- در حقوق انگلیس.....
۴۴	ج- در کنوانسیون.....
۴۴	گفتار پنجم- سکوت.....
۴۴	الف- در حقوق ایران.....
۴۵	ب- در حقوق انگلیس.....
۴۶	ج- در کنوانسیون.....
۴۷	فصل سوم- توافق دو اراده.....
۴۸	مبحث اول- ایجاب.....
۴۹	گفتار اول- شرایط ایجاب و ایجاب عام در بیع.....
۴۹	الف- ویژگی های ایجاب.....

- ۱- کامل بودن ۵۰
- ۲- مشخص بودن ۵۰
- ۱-۲- در حقوق انگلیس ۵۱
- ۲-۲- در کنوانسیون ۵۲
- ۳- جدی بودن ۵۳
- ۱-۳- در حقوق انگلیس ۵۴
- ۲-۳- در کنوانسیون ۵۴
- ب- تمایز ایجاب از دعوت به معامله ۵۵
- ۱- در حقوق انگلیس ۵۵
- ۲- در حقوق ایران ۵۶
- ۳- در کنوانسیون ۵۷
- ۴- بیع از طریق مزایده و حراج ۵۸
- ۱-۴- در حقوق ایران ۵۸
- ۲-۴- در حقوق انگلیس ۵۹
- ۳-۴- در کنوانسیون ۵۹
- ج- ایجاب عام ۶۰
- ۱- در حقوق انگلیس ۶۰
- ۲- در حقوق ایران ۶۱
- ۳- در کنوانسیون ۶۳
- گفتار دوم- عدول از ایجاب ۶۳
- الف- در حقوق ایران ۶۴
- ب- در حقوق انگلیس ۶۵
- ج- در کنوانسیون ۶۶

۷۰	گفتار سوم- زوال ایجاب
۷۰	الف- فوت یا حجر موجب قبل از قبول
۷۰	۱- در حقوق ایران
۷۲	۲- در حقوق انگلیس
۷۳	۳- در کنوانسیون
۷۴	ب- رد ایجاب
۷۴	۱- در حقوق ایران
۷۴	۲- در حقوق انگلیس
۷۵	۳- در کنوانسیون
۷۵	ج- پایان مهلت اعتبار ایجاب
۷۵	۱- در حقوق ایران
۷۶	۲- در حقوق انگلستان
۷۷	۳- در کنوانسیون
۷۷	مبحث دوم - قبول
۷۸	گفتار اول- شرایط قبول
۷۸	الف- توالی داشتن با ایجاب
۷۸	۱- در حقوق ایران
۷۹	۲- در حقوق انگلیس
۷۹	۳- در کنوانسیون
۸۰	ب- مطابق بودن قبول با ایجاب
۸۰	۱- در حقوق ایران
۸۱	۲- در حقوق انگلیس
۸۲	۳- در کنوانسیون

۸۳	گفتار دوم - عدول از قبول
۸۳	الف - در حقوق ایران
۸۴	ب - در حقوق انگلیس
۸۶	ج - در کنوانسیون
۸۶	گفتار سوم - زوال قبول
۸۷	الف - عدول از قبول
۸۷	ب - حجر و فوت قبول کننده
۸۸	بخش سوم - مورد معامله (عوضین) در عقد بیع
۹۰	فصل اول - مبیع
۹۱	مبحث اول - اوصاف مبیع
۹۱	گفتار اول - عین بودن مبیع
۹۴	گفتار دوم - موجود بودن
۹۴	الف - در حقوق ایران
۹۵	ب - در حقوق انگلیس
۹۶	گفتار سوم - مقدور تسلیم بودن
۹۶	الف - در حقوق ایران
۹۷	ب - در حقوق انگلیس
۹۹	گفتار چهارم - قابل خرید و فروش بودن مبیع
۱۰۰	گفتار پنجم - مالیت داشتن
۱۰۰	الف - در حقوق ایران
۱۰۱	ب - در حقوق انگلیس
۱۰۲	گفتار ششم - معلوم و معین بودن
۱۰۲	الف - در حقوق ایران

- ب- در حقوق انگلیس ۱۰۳
- ج- در کنوانسیون ۱۰۴
- مبحث دوم- انواع میع ۱۰۶
- گفتار اول- در حقوق ایران ۱۰۶
- الف- عین معین ۱۰۷
- ب- کنی در معین ۱۰۷
- ج- کنی فی الذمه ۱۰۸
- گفتار دوم- اقسام کالا در حقوق انگلیس ۱۰۸
- الف- کالاهای موجود و آینده ۱۰۹
- ۱- کالاهای موجود ۱۰۹
- ۲- کالاهای آینده ۱۰۹
- ب- کالاهای معین و نامعین ۱۱۰
- ۱- کالاهای معین ۱۱۰
- ۲- کالاهای نامعین ۱۱۰
- گفتار سوم- انواع کالا در کنوانسیون ۱۱۱
- فصل دوم- ثمن ۱۱۲
- مبحث اول- نقش عوض ۱۱۲
- مبحث دوم- تعریف عوض ۱۱۴
- مبحث سوم- شرایط عوض ۱۱۵
- گفتار اول- حقیقی یا واقعی بودن عوض ۱۱۵
- گفتار دوم- عوض ضرورت ندارد کافی باشد ۱۱۶
- گفتار سوم- عوض باید از جانب متعهدله صادر شده باشد ۱۱۸
- گفتار چهارم- عوض نباید قبلی یا گذشته باشد ۱۱۹

۱۱۹	نتیجه
۱۲۰	مبحث چهارم - ثمن به معنی اخص
۱۲۲	گفتار اول - ثمن معین
۱۲۲	الف - تعیین صریح به وسیله قرارداد
۱۲۲	ب - ثمن قابل تعیین
۱۲۳	۱- در حقوق انگلیس
۱۲۴	۲- در کنوانسیون
۱۲۴	۳- در حقوق ایران
۱۲۵	گفتار دوم - ثمن نامعین
۱۲۶	الف - در حقوق انگلیس
۱۲۶	ب - در کنوانسیون
۱۲۸	نتیجه گیری کلی
۱۳۸	فهرست منابع

مقدمه

الف - هدف از انتخاب موضوع

عقد بیع رایج‌ترین عمل حقوقی و مهم‌ترین وسیله قانونی رفع نیازهای انسانی از قدیم الایام تاکنون بوده و می‌باشد. این ماهیت حقوقی از سایر ماهیت‌ها در نزد ملت‌ها و اقوام گوناگون شناخته شده است و حداقل یکی از بزرگ‌ترین بخش‌های مقررات قانونی را، در سیستم‌های حقوقی متفاوت به خود اختصاص داده است، یکی از پراهمیت‌ترین موضوعاتی است که مورد بحث و بررسی محققان و علمای حقوق قرار گرفته و تحقیقات و مطالعات بیشتری در آن به عمل آمده است و نوشته‌های مختلف درخصوص آن نگاشته شده است. این عقد که مولود مبادله ساده و شکل تکامل یافته آن و ساده‌ترین وسیله توزیع ثروت است، امروزه با توجه به نقش و اهمیتی که مبادلات تجاری به علت توسعه و تحولات اجتماعی و اقتصادی در زندگی انسان‌ها پیدا کرده است، به اهمیت آن افزوده شده است و کشورها با وجود پذیرش اصل حاکمیت اراده برای ایجاد امنیت روابط حقوقی و توازن میان منافع طرفین و ایجاد سهولت و سرعت و جلوگیری از نزاع آینده و پیش‌بینی دقیق مسائلی که ممکن است از دید طرفین هنگام انعقاد عقد مخفی بماند حداکثر کوشش خود را جهت تنظیم قواعد حاکم بر آن به